

*Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XLV/255/2018
Rady Miejskiej w Kołaczycach
z dnia 30 maja 2018 r.*

***Gminny Program Wspierania Rodziny
dla Gminy Kołaczyce
na lata 2018 – 2020***

Spis treści

I. WPROWADZENIE.....	5
1. Podstawy prawne.....	7
II. ORGANIZACJA SYSTEMU POMOCY DZIECKU I RODZINIE W GMINIE KOŁACZYCE.....	8
III. DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	11
1. Charakterystyka i struktura obszaru Gminy Kołaczyce	11
2. Charakterystyka demograficzna Gminy Kołaczyce	12
3. Diagnoza środowiska lokalnego.....	13
a) Długotrwała choroba.....	14
b) Ubóstwo	15
d) Bezrobocie.....	17
e) Uzależnienia.....	17
f) Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.....	18
g) Przemoc w rodzinie.....	19
IV. ZASOBY GMINY KOŁACZYCE W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY	22
1. Analiza SWOT	22
V. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	26
1. Cel główny	26
2. Cele szczegółowe	26
VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 - 2020	33
VII. BENEFICJENCI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020.....	34
VIII. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY KOŁACZYCE I W OKOLICY.....	35
IX. REALIZATORZY GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020.....	37

X. SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020	38
XI. MONITORING I EWALUACJA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020	40
XII. PODSUMOWANIE.....	41
XIII. SPIS WYKRESÓW I TABEL	42

I. WPROWADZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2018 – 2020 jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w gminie Kołaczyce od roku 2015. Jest strategicznym dokumentem Gminy Kołaczyce, którego podstawowym założeniem jest utworzenie spójnego wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji poprzez prace z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Działania planowane w programie w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji danej rodziny będą miały charakter profilaktyczny, interwencyjny i reintegracyjny. Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Ponieważ podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny, rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej mają prawo do uzyskania szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Podmiotem realizującym ten cel w Gminie Kołaczyce jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach. Podstawowym zadaniem GOPS jest bezpośrednia organizacja i wykonywanie zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb zarówno jednostek jak i rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej, poprzez rozpoznawanie tych potrzeb, a następnie bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń w formie rzeczowej, pieniężnej jak i usługowej. Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu jak największej aktywności społecznej, a także odzyskaniu lub wzmocnieniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. To ono tutaj nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażać swoje uczucia (lęk, obawa, zadowolenie, gniew) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe.

Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych. Tylko „zdrowa” rodzina jest warunkiem wykreowania młodego pokolenia, które będzie miało poczucie własnej wartości, aspiracji, empatii jak również będzie bazą do budowania kolejnej prawidłowo funkcjonującej najmniejszej komórki społecznej. Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownik socjalny, asystent rodziny) zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Jednym z nowatorskich rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty. Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy

specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Rozpoznanie problemów społecznych stanowi punkt wyjścia dla opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny, a kierowanie się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka powinno stanowić podstawę przy wypracowaniu form wsparcia. Rodzinę należy wspierać, zamiast zastępować w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Dlatego założeniem Programu jest udzielenie wsparcia rodzinie naturalnej, już na etapie, gdy zaczynają się problemy a także eliminowanie sytuacji, kiedy dziecko opuszcza rodzinę naturalną. Realizacja programu odbywać się będzie za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów oraz własnych źródeł wsparcia zewnętrznego.

1. Podstawy prawne

Program będzie realizowany w szczególności w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 1860 z późn. zm.)

II. ORGANIZACJA SYSTEMU POMOCY DZIECKU I RODZINIE W GMINIE KOŁACZYCE

Nieprawidłowe wypełnianie funkcji rodzicielskich oraz nieadekwatne postawy rodzicielskie stały się inspiracją i próbą zdefiniowania nowego spojrzenia na system pomocy rodzinie. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z póź.zm.) wprowadziła nowe zadania:

- Położenie większego nacisku na to, by dziecko pozostało w swoim naturalnym środowisku. Odbywa się to poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną, w celu pozostawienia dziecka w rodzinie lub jego powrotu do środowiska rodzinnego.
- Doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji mającymi kontakt z dzieckiem i jego rodziną – placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, policją, sądami, powiatowymi centrami pomocy rodzinie.
- Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania: instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, asystentów rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających.
- Wprowadzenie i wzmocnienie funkcji asystenta rodziny, który ma za zadanie prowadzić systematyczne i bezpośrednie działania skierowane do rodziny doświadczającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu.
- W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.
- W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina,

podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie burmistrza.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne i zlecone, określa uprawnienia i wypłaca świadczenia, a także zajmuje się prowadzeniem pracy socjalnej. Realizując zadania własne, ośrodek kieruje się ustaleniami burmistrza, natomiast wykonując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Ośrodek zajmuje się udzielaniem pomocy społecznej w podstawowym zakresie, natomiast gdy potrzebna jest pomoc specjalistyczna, w tym instytucjonalna, przekazuje sprawę odpowiedniej placówce. Ośrodki realizują model pomocy społecznej oparty na ratownictwie. Zakłada on wsparcie jednostki lub rodziny w krytycznym momencie życia i często jest stosowany w sytuacji, gdy zawodzą inne mechanizmy dystrybucji i instytucje polityki społecznej.

W roku 2011 ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła różne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy, których celem jest osiągnięcie przez rodzinę, mającą problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Podejmowane działania mają zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewniony został szybki powrót do rodziny dziecka, które z uwagi na jego dobro okresowo musiało zostać umieszczone poza rodziną. Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”. W/w ustawa wskazuje, że wsparcie we wskazanym zakresie będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny. Nowowprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, m. in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnienie dostępności dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione objęte będą pomocą asystentów rodziny na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze

wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie opracowanie katalogu możliwej pomocy i występowanie „do odpowiednich podmiotów, w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia”. Obecnie rolą asystenta jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie radzą sobie z wychowaniem dzieci. Z uwagi, iż jest to działanie nowe, bez wcześniejszych działań pilotażowych, trudno jest określić liczbę rodzin potrzebujących proponowanego wsparcia, niezbędne zasoby kadrowe i koszty realizacji zadania. Analizując wyżej opisane dane można wyciągnąć wnioski, że w najbliższych latach pomoc będzie rozwijała się w kierunku większego wsparcia rodzin i dzieci. Obecnie obserwujemy pojawienie się w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzą do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. W rozwiązaniu tych problemów często potrzebna jest pomoc zarówno Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i wielu innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest, aby w gminie Kołaczyce działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny: system oparty na współpracy GOPS-u, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących gminę Kołaczyce.

III. DIAGNOZA ŚRODOWISKA LOKALNEGO I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

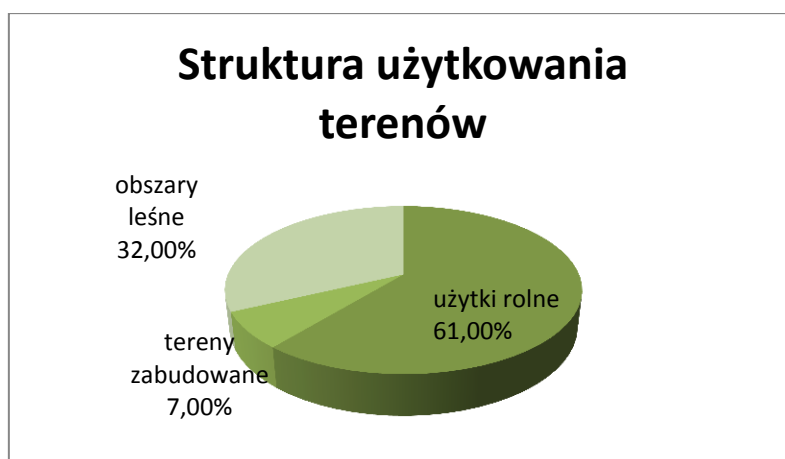
1. Charakterystyka i struktura obszaru Gminy Kołaczyce¹

Gmina Kołaczyce leży w województwie podkarpackim. Stanowi północną część powiatu jasielskiego i zajmuje 7,24% jego powierzchni. Obszar gminy to około 60,11 km². Siedziba władz gminy znajduje się w Kołaczycach, które są jednocześnie ośrodkiem skupiającym handel, usługi i oświatę ponadgimnazjalną. Gmina składa się z 8 miejscowości będących jednocześnie sołectwami, są nimi: Sieklówka, Krajowice, Nawsie Kołaczyckie, Kołaczyce, Bieździedza, Bieździadka, Lublica, Sowina.

Kołaczyce, Nawsie Kołaczyckie, Bieździedza i Bieździadka tworzą duże skupiska ludzi, stanowią centrum usługowe, gospodarczo-przemysłowe, produkcyjne oraz turystyczno-rekreacyjne. Pozostałe miejscowości w mniejszym stopniu zaludnione prowadzą głównie działalność opartą na rolnictwie i leśnictwie.

Gmina ma charakter typowo rolniczy, gdzie użytki rolne stanowią 61% powierzchni, pozostałą część terenu to obszary leśne – 32% i tereny zabudowane – 7%.

Wykres 1. Struktura użytkowania terenów

W gminie dominują wieloprodukcyjne, małe, gospodarstwa rolne:

- poniżej 1 ha – 608 gospodarstw rolnych
- 1-5 ha – 1064 gospodarstw rolnych
- 5-10 ha – 74 gospodarstw rolnych

¹ Źródło – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kołaczyce na lata 2015 – 2020

- 10-15 ha powyżej – 3 gospodarstwa rolne.

2. Charakterystyka demograficzna Gminy Kołaczyce²

W gminie Kołaczyce zamieszkiwało ogółem na dzień 31 grudnia 2017 r. 9063 osób

- Obszary miejskie – 1429 osób
- Obszary wiejskie – 7634 osób

Wykres 2. Ludność ogółem

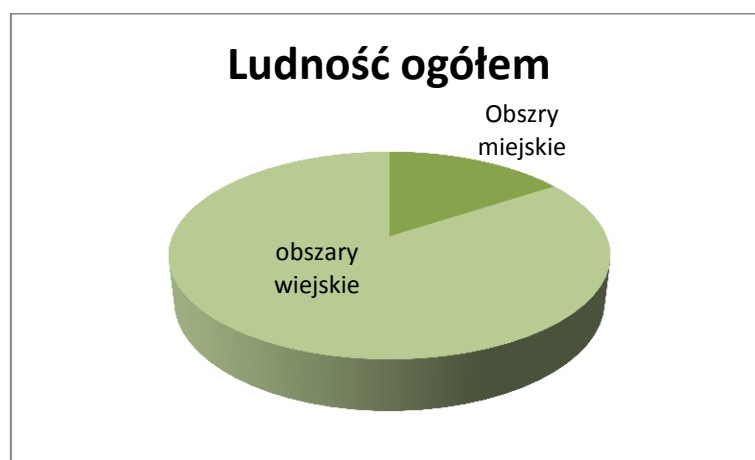

Tabela 1. Ludność – struktura według płci

Liczba ludności (pobyt stały i czasowy)		
	31. 12. 2016 r.	31. 12. 2017 r.
Ogółem	9082	9063
Kobiety	4543	4530
Mężczyźni	4539	4533

² Źródło – dane własne Urzędu Stanu Cywilnego w Kołaczycach

Tabela 2. Ludność – struktura według wieku

	2016	%ogółu mieszkańców	2017	%ogółu mieszkańców
Wiek przedprodukcyjny	1752	19,29	1725	19,03
Z tego kobiety	820	9,03	809	8,93
Z tego mężczyźni	932	10,26	916	10,11
Wiek produkcyjny ogółem	5821	64,09	5909	65,20
Z tego kobiety	2696	29,69	2753	30,38
Z tego mężczyźni	3125	34,41	3156	34,82
Wiek poprodukcyjny ogółem	1509	16,62	1429	15,77
Z tego kobiety	1007	11,09	968	10,68
Z tego mężczyźni	502	5,52	461	5,09

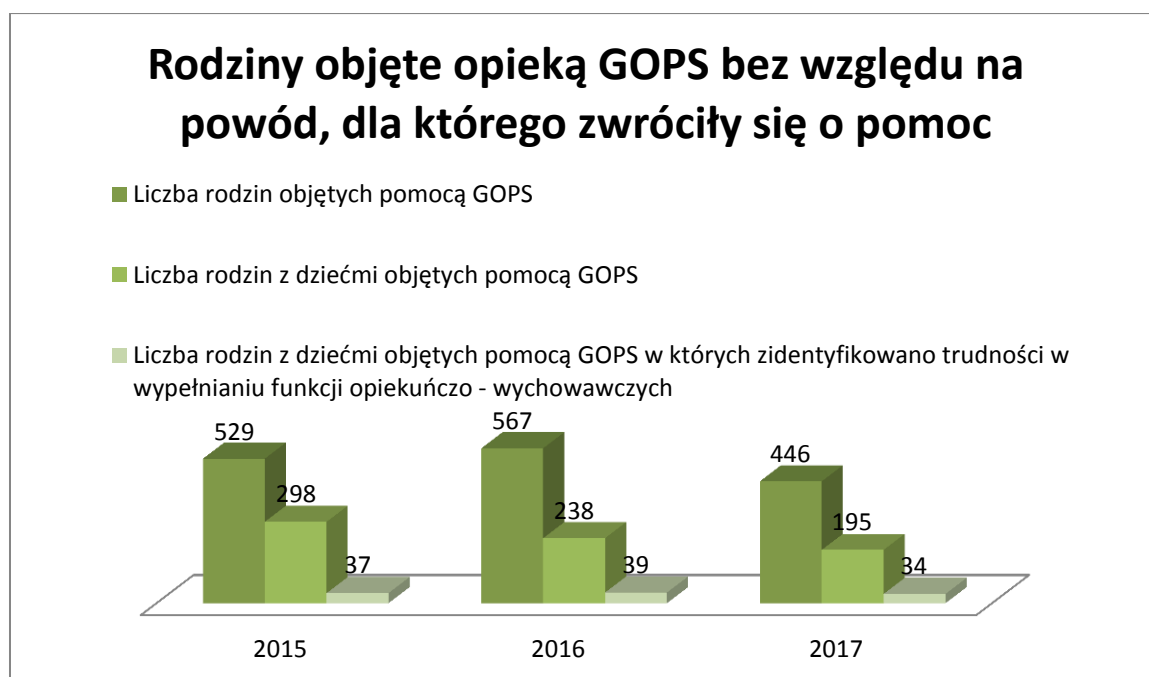
3. Diagnoza środowiska lokalnego³

W różnego rodzaju statystykach i badaniach najczęściej podawane powody przyznawania pomocy rodzinom to bezrobocie, uzależnienia, długotrwała choroba niepełnosprawność. Ponieważ czynniki te zazwyczaj mają charakter długotrwały i często współwystępują, mają ogromny wpływ na funkcjonowanie rodziny na wielu płaszczyznach. Ich konsekwencją może być niewydolność opiekuńczo – wychowawcza, przemoc domowa, zerwanie więzi społecznych, marginalizacja społeczna.

Diagnoza środowiska lokalnego została opracowana w oparciu o dane własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczycach.

³ Źródło – dane własne GOPS

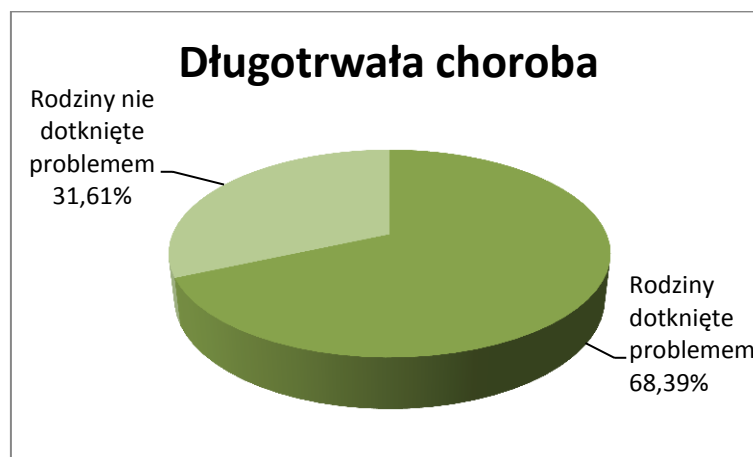
Wykres 3. Rodziny objęte opieką GOPS bez względu na powód, dla którego zwróciły się o pomoc

a) Długotrwała choroba

Długotrwała choroba, określana z medycznego punktu widzenia, jako choroba przewlekła, była w roku ubiegłym najistotniejszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Problem ten w ostatnim roku kalendarzowym przewyższył pod względem natężenia występowanie problemu ubóstwa i bezrobocia. Niestety jego skutki są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem do osób niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione.

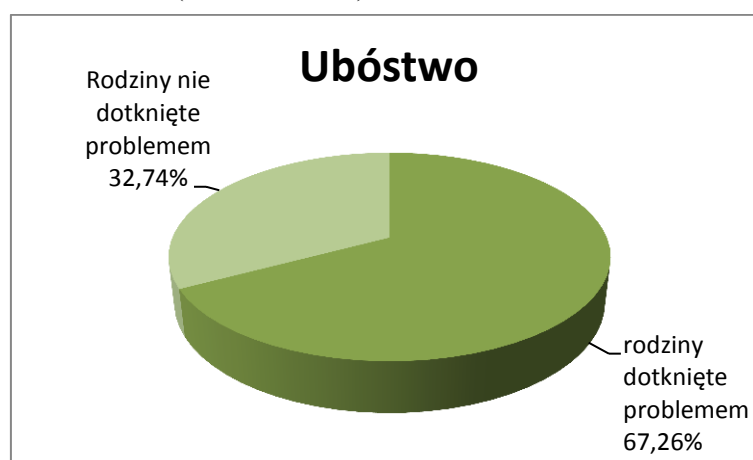
Wykres 4. Długotrwała choroba wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

b) Ubóstwo

Ubóstwo będące dotąd najistotniejszym problemem dotykającym mieszkańców gminy Kołaczyce, spadło w roku ubiegłym na drugi plan. Przyczyna tego zjawiska często znajduje się poza obszarem wpływu osób, których dotyka. Do takich czynników zaliczyć możemy położenie geograficzne, czy lokalny rynek pracy. Ubóstwo niestety bywa zjawiskiem dziedzicznym, dlatego dzieci dorastające w ubogich rodzinach bardzo często dziedziczą niezaradność życiową, która przekłada się na ich dorosłe życie. Wśród rodzin korzystających z pomocy GOPS w Kołaczycach dominuje patriarchalny model rodziny, w której mąż pracuje a żona zajmuje się domem i dziećmi. Jedna pensja nie wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb życia codziennego. Źródłem problemu jest również rolniczy charakter terenu gminy. Dominują tu małe, najczęściej nierentowne gospodarstwa rolne, z których dochód jest niestety niewielki.

Wykres 5. Ubóstwo wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

c) Niepełnosprawność

Niepelnospawność, która powstała na skutek wrodzonych wad organicznych, urazów czy przebytych chorób to kolejny ważny problem społeczny, z jakim borykają się mieszkańcy gminy Kołaczyce. W ostatnim okresie zaobserwować możemy rosnącą liczbę osób niepełnosprawnych, do tego stopnia, że jest ona częściej niż bezrobocie powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej. Niepelnospawność obejmuje swym zasięgiem wszystkie sfery rozwoju człowieka oraz wszystkie aspekty jego funkcjonowania. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w życiu indywidualnym i społecznym. Podążając za definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) osoba niepełnosprawna to osoba o naruszonej sprawności funkcjonalnej lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych. W ramach pomocy osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin GOPS oprócz pomocy usługowej czy finansowej udziela porad socjalnych, m.in. dotyczących przysługujących ulg i uprawnień o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących w okolicy stowarzyszeniach, organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Nie wystarczy jednak tylko wspierać te osoby, lecz należy tworzyć warunki do szerszego i aktywnego ich udziału w rozwoju. Wymaga to z jednej strony przygotowania się społeczeństwa do tej zmieniającej się sytuacji jak i przygotowania samych osób niepełnosprawnych do pełnienia różnych ról społecznych w swoich środowiskach lokalnych.

Wykres 6. Niepelnospawność wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

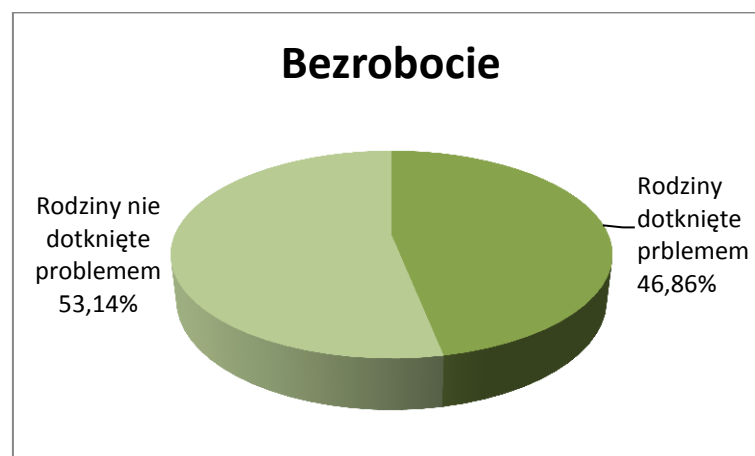

d) Bezrobocie

Bezrobocie będące dotąd drugim po ubóstwie problemem społecznym rodzin, z którym do pracowników GOPS zwracają się mieszkańcy gminy Kołaczyce spadło w ostatnim roku na czwartą pozycję, ustępując miejsca długotrwałej chorobie, ubóstwu i niepełnosprawności. Problem bezrobocia jest ściśle powiązany z ubóstwem. Brak pracy jest równoznaczny z brakiem wynagrodzenia, a zatem złą sytuacją materialną rodziny. Lokalny rynek pracy niestety nie oferuje osobom pozostającym bez zatrudnienia wielkich możliwości. Moda na zdobywanie wyższego wykształcenia powoduje deficyt specjalistów konkretnych zawodów a takich ofert pracy na naszym terenie jest najwięcej. Brak pracy powoduje obniżenie warunków życia ludności, zaś długotrwałe bezrobocie dodatkowo zmniejsza szanse na znalezienie zatrudnienia, powoduje stałe obniżanie się standardu życia, a także rozszerzanie się obszaru patologii społecznej. Pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a bardzo często jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Problem bezrobocia w rodzinie warunkuje każdy obszar życia rodzinnego i niesie olbrzymie konsekwencje i straty, jakie członkowie rodziny muszą ponosić.

Wykres 7. Bezrobocie wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

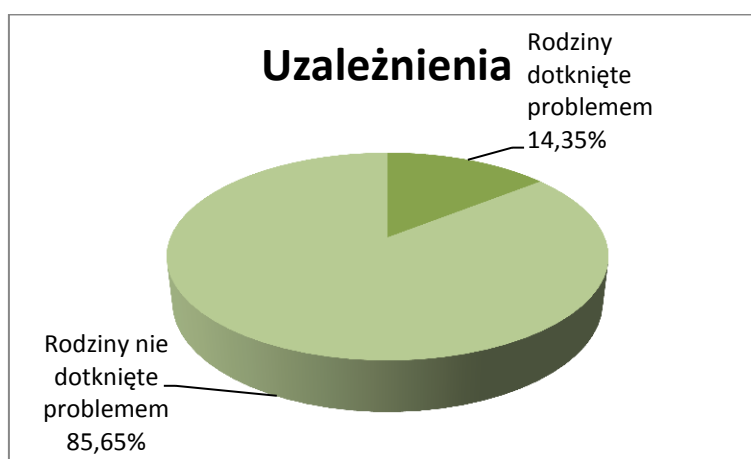

e) Uzależnienia

Uzależnienia, a przede wszystkim choroba alkoholowa to także bardzo duży problem mieszkańców gminy Kołaczyce. Nie bez znaczenia jest tu fakt, że osoby uzależnione nie mają

świadomości degradacji pozycji społecznej spowodowanej nałogiem. Dlatego właśnie wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych. Alkoholizm jest problemem nie tylko osoby nadużywającej alkoholu, lecz całej rodziny. Prowadzi on do współuzależnienia, często przemocy, stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najważniejszych problemów współczesnego świata. Problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, często pozostaje w sferze domniemania pracownika socjalnego, jest trudny do zdiagnozowania. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jednego z jej członków. Problem uzależnienia często łączy się z trudnościami w życiu, brakiem umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami, a przede wszystkim ze stresem. Pomocy potrzebują nie tylko osoby uzależnione od alkoholu, ale także rodzina osoby uzależnionej, jako współuzależnieni.

Wykres 8. Uzależnienia wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

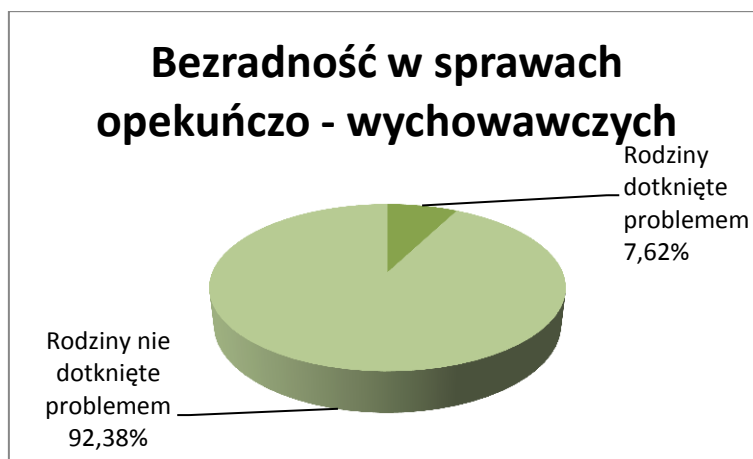

f) Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych łączy się często z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Wyraża się to m.in. niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, konfliktami i trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, upośledzeniem umysłowym jednego lub obojga rodziców, śmiercią jednego lub obojga rodziców,

problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniającymi się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamaniem przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm, uciezkami z domów. Czynnikiem sprzyjającym pogłębianiu się niewydolności opiekuńczo wychowawczej rodzin jest w wielu przypadkach długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo.

Wykres 9. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

g) Przemoc w rodzinie.

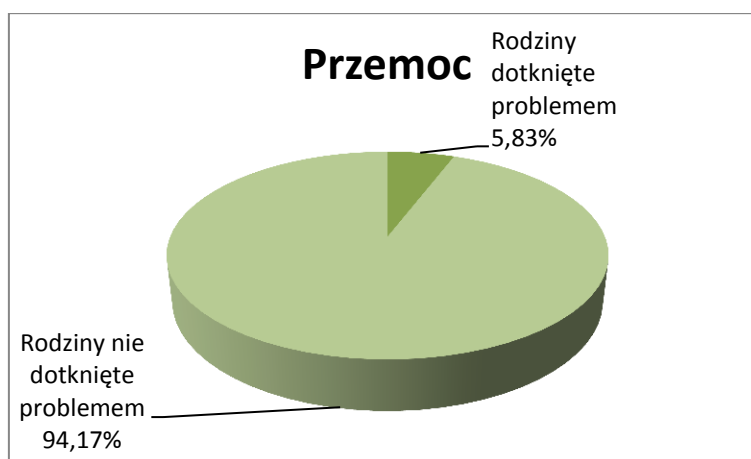
Rodzina jest narażona na zagrożenia wewnętrzne, głównie na przemoc. Jej formy mogą przyjąć kilka postaci:

- fizyczną (popychanie, szarpanie, bicie, kopanie, duszenie)
- psychiczną (izolacja, groźby, ośmieszanie, upokarzanie)
- seksualną (zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych, gwałt)
- ekonomiczną (ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów, odbieranie zaoszczędzonych, zarobionych pieniędzy, okradnie, uniemożliwianie podjęcia pracy)
- zaniedbania (niezaspokajanie podstawowych
- potrzeb fizycznych i emocjonalnych, (brak opieki medycznej, chłód, obojętność)

W ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie lub w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie występuje przemoc prowadzona jest tzw. procedura „Niebieskiej Karty”. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, sądu, GKRPA, organizacji pozarządowych. Działania te koordynuje Przewodniczący Zespołu

Interdyscyplinarnego. Z wywiadów środowiskowych pracowników GOPS wynika, że przemoc dotyczy głównie osób z rodzin alkoholowych. Są to przede wszystkim żony i dzieci alkoholików, które dotyka zaniedbanie. Bieda, trudne położenie życiowe sprawia, że ludzie nie radzą sobie z własnymi emocjami i wyładowują swoją frustrację i niezadowolenie na innych.

Wykres 10. Przemoc w rodzinie wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)

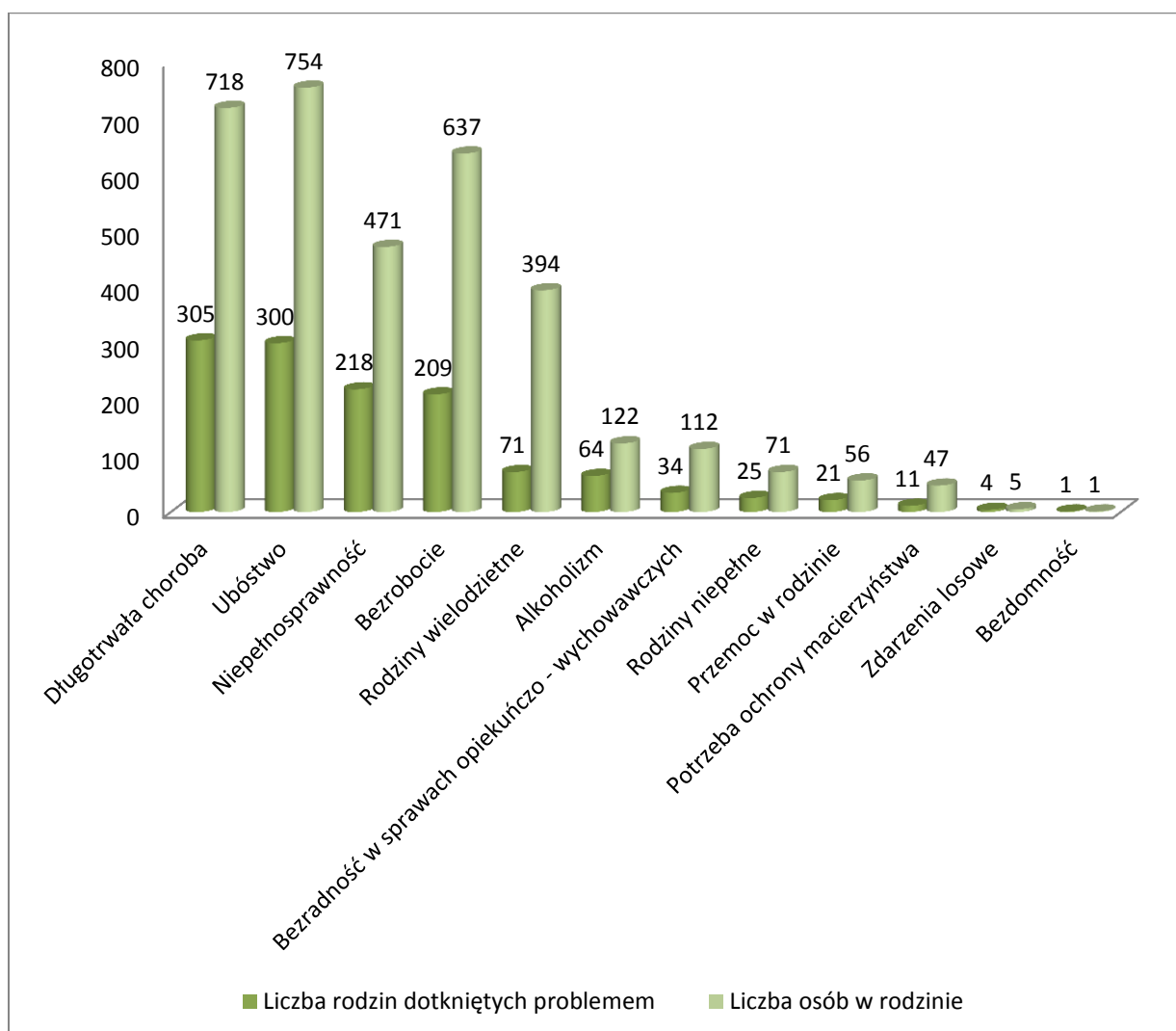
Zestawienie najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej (dane sprawozdawcze GOPS za rok 2017)

Tabela 3 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej (dane za rok 2017)

L.P.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Długotrwała choroba	305	718
2.	Ubóstwo	300	754
3.	Niepełnosprawność	218	471
4.	Bezrobocie	209	637
5.	Rodziny wielodzietne	71	394
6.	Alkoholizm	64	122
7.	Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	34	112
8.	Przemoc w rodzinie	26	72
9.	Rodziny niepełne	25	71

10.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	47
11.	Zdarzenia losowe	4	5
12.	Bezdomność	1	1
13.	Sytuacje kryzysowe	1	4
14.	Sieroctwo	0	0
15.	Narkomania	0	0
16.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	0	0
17.	Kłęska żywiołowa	0	0

Wykres 11. Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej (dane za rok 2017)

IV. ZASOBY GMINY KOŁACZYCE W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Gminny Program wspierania rodziny został opracowany w oparciu o założenie, iż pomoc jest procesem ciągłych, skoordynowanych, pełnych i zorganizowanych działań, które są realizowane przez wiele podmiotów będących zaangażowanymi w pracę mającą służyć dobru rodzin i wychowujących się w nich dzieci. By działania te były skuteczne należy wziąć pod uwagę potencjał gminy oraz szanse i zagrożenia, które mogą w najbliższym czasie wpłynąć na funkcjonowanie gminy w zakresie wspierania rodziny. W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 podjęto się dokonania analizy SWOT.

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Skupia się ona głównie na odpowiedzi na pytania:

- Czy obecny stan zasobów gminy stanowi silną czy słabą stronę, tzn. czy jest czynnikiem utrudniającym, czy ułatwiającym rozwój?
- Jakie szanse i zagrożenia dla gminy płyną z jej kontaktów z bliższym lub dalszym otoczeniem?

Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów. Jakościowa analiza obecnej sytuacji rodziny, dziecka i systemu opieki oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w ten sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonego celu. Szczegóły analizy zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 4 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny, odpowiedzialnych za realizację wsparcia. • Znajomość problemu i dobrze działające	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych. • Utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych w zakresie ochrony zdrowia.

<p>służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym. • Wykorzystanie różnych form pracy z rodziną (indywidualna, grupowa, warsztaty) • Włączenie się różnych specjalistów we wsparcie rodziny (budowanie interdyscyplinarnego systemu wsparcia) • Znajomość zasobów środowiska lokalnego przez pracowników GOPS • Zatrudnienie Asystentów Rodziny pozwalające na poprawę stanu emocjonalnego, zwiększenie kompetencji społecznych i rodzicielskich oraz nabycie umiejętności rozwiązywania problemów przez rodzinę • Zapewnienie kadrze GOPS oraz przedstawicielom placówek oświaty, policji, służby zdrowia itp. szkoleń • Inicjowanie interdyscyplinarnego wsparcia na rzecz rodziny • Dbanie o standaryzację usług na rzecz rodziny poprzez wypracowanie odpowiednich procedur, monitoring, wsparcie specjalistyczne, ewaluację podejmowanych działań • Punkt Konsultacyjny organizowany przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczycach 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia. • Bezradność i roszczeniowość rodzin korzystających z pomocy społecznej, (wzorce pokoleniowe). • Bezradność i niskie kwalifikacje opiekuńczo – wychowawcze rodziców. • Niekorzystne prognozy demograficzne. • Niewystarczające środki na realizację i poszerzenie oferty wsparcia rodziny • Brak zaplecza technicznego do realizacji form wsparcia (brak pomieszczeń, wyposażenia) • Brak zagwarantowanych miejsc w żłobkach dla klientów GOPS • Brak polityki wspierania rodzin wielodzietnych • Brak zaplecza opiekuńczego w razie krótkotrwałej potrzeby opieki nad osobą zależną w związku z chorobą jedyne go opiekuna • Obciążenie pracowników GOPS dodatkowymi zadaniami (np. zespół interdyscyplinarny, dystrybucja żywności) • Małe zaangażowanie organizacji pozarządowych działalności pożytku publicznego do działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinie • Dające się zauważyć wyuczzone zjawisko wyuczonej, dziedzicznej bezradności rodzin korzystających z pomocy społecznej.
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby instytucjonalne. • Działanie Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie w Gminie Kołaczyce. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość podnoszenia kwalifikacji przez pracowników GOPS Kołaczyce. • Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych. • Dalszy rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami. • Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na realizację działań. • Wzrost świadomości jakie znaczenie i jaką wartość niesie ze sobą rodzina. • Wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziny. • Wzrost świadomości i umiejętność korzystania z różnych form wsparcia przez rodziny. • Zmiana wizerunku GOPS jako instytucji wspierającej rodzinę zmierzającą do wyeliminowania stereotypowego myślenia, że zajmuje się tylko „rozdawnictwem pieniędzy”. • Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia. • Udzielenie profesjonalnego wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • Nasilenie negatywnych zjawisk – alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinach. • Negatywne wzorce zachowań społecznych. • Brak wsparcia opiekuńczo – wychowawczego dla rodziców – mniejsze szanse rozwojowe dzieci. • Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzin. • Wzrost kosztów życia rodziny. • Nieefektywne, powierzchowne wsparcie. • Wypalenie zawodowe pracowników. • Brak świadomości problemów i nieumiejętność szukania pomocy przez rodziny zagrożone. • Stereotypowe myślenie odbiorców wsparcia dotyczące GOPS-u jako instytucji udzielającej jedynie wsparcia finansowego. • Zagrożające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci. • Brak natychmiastowej pomocy psychopedagogicznej prowadzi do rezygnacji z takiego wsparcia i pogłębienia

<p>osobom indywidualnym i rodzinom poprzez indywidualne podejście przedstawicieli wielu służb.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmiana mentalności społeczeństwa. • Edukacja i uświadamianie społeczeństwa na temat problemów społecznych. • Możliwość zatrudniania w GOPS kolejnych asystentów rodziny ze środków zewnętrznych. 	<p>się problemów a w konsekwencji do wzrostu kosztów ich rozwiązania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży. • Rosnące zapotrzebowanie na udzielanie wsparcia osobom starszym (zjawisko starzenia się społeczeństwa) i niepełnosprawnym. • Zanik więzi i tradycji rodzinnych, „pęd życia”. • Rozpad związków: rozwody, separacje, wyjazdy za granicę. • Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. • Wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym bez równoczesnego zabezpieczenia środków finansowych. • Ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę. • Rosnąca liczba osób niepełnosprawnych i długotrwale, przewlekłe chorych.
---	--

V. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

1. Cel główny

Wspieranie rodzin w wypełnianiu i przywracaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, rozwój zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności, w szczególności w wypełnianiu tych funkcji.

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2018 – 2020 jest tworzenie warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez realizowanie skoordynowanej polityki społecznej na rzecz wzmocnienia rodziny przez wyspecjalizowane instytucje samorządu lokalnego.

Ochrona rodziny jest gwarancją rozwoju społeczeństwa, dlatego wspieranie jej rozwoju oraz promocja wartości rodziny są kwestiami szczególnie istotnymi.

Wziąwszy pod uwagę, że rodzina jest głównym środowiskiem funkcjonowania swoich członków, a przede wszystkim rozwoju dziecka i stanowi naturalne środowisko wychowawcze, w którym dziecko uczy się żyć i postępować w określony sposób, należy w sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami udzielić jej pomocy poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej, czyli szeroko rozumianego systemu wsparcia.

2. Cele szczegółowe

Tabela 5. Cel 1

Cel 1	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka i rodziny
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnianie pomocy materialnej rodzinom wymagającym wsparcia. • Dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach. • Zapewnianie bezpieczeństwa osobom doświadczającym zjawiska przemocy w rodzinie, w tym w tym bezpiecznego schronienia w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy. • Zabezpieczanie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej. • Monitoring sytuacji rodzin z dziećmi.

Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji materialnej rodzin. • Możliwość zjedzenia przez dziecko przynajmniej jednego ciepłego posiłku. • Wzrost poziomu bezpieczeństwa rodzin. • Wzrost bezpieczeństwa dzieci. • Świadomość pracowników GOPS na temat problemów rodzin z dziećmi, poprawa jakości życia rodzin.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej. • Liczba dzieci objętych dożywianiem. • Liczba rodzin doświadczających przemocy, którym udzielono pomocy. • Liczba dzieci pozostających w pieczy zastępczej. • Liczba wizyt pracowników socjalnych w środowiskach.
Źródło pochodzenia wskaźnika	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdania realizatorów poszczególnych działań.
Realizatorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, GOPS, placówki oświatowe,

Tabela 6. Cel 2

Cel 2	Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie pomocy w formie: zasiłków szkolnych, stypendiów, wyprawki szkolnej, rządowych programów pomocy dzieciom i uczniom. • Prowadzenie świetlic dla dzieci i młodzieży. • Realizowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. • Integracyjne formy nauczania opieki i rehabilitacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. • Wsparcie dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych poprzez poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne. • Objęcie dzieci i młodzieży pomocą w formie Specjalistycznych Usług Opiekuńczych.

Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji finansowej. • Stworzenie miejsc opieki nad dziećmi i młodzieżą. • Zyskanie przez dzieci i młodzież świadomości na temat zagrożeń, negatywnych zjawisk społecznych, uzależnień. • Poprawa w zakresie edukacji, bezpieczeństwa i funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość osób objętych wsparciem finansowym. • Ilość osób korzystających z placówek wsparcia dziennego. • Ilość oraz liczba uczestników programów profilaktycznych i edukacyjnych. • Ilość uczniów objętych integracyjnymi formami nauczania. • Ilość osób objętych SUO.
Źródło pochodzenia wskaźnika	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdania realizatorów poszczególnych działań.
Realizatorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, GOPS, GOK, placówki oświatowe

Tabela 7. Cel 3

Cel 3	Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu tych funkcji.
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Praca w środowiskach promująca właściwe wzorce rodziny. • Wspieranie rodzin biologicznych, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej. • Zapewnienie różnorodnych form wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. • Realizacja działań edukacyjnych i profilaktycznych dla rodziców. • Współpraca instytucji działających na rzecz rodziny (placówki oświatowe, instytucje samorządowe, fundacje, stowarzyszenia, kościoły)
Zakładane	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost świadomości społecznej na temat zasad prawidłowego

rezultaty	<p>funkcjonowania rodzin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zyskanie świadomości na temat możliwości stworzenia prawidłowo funkcjonującej rodziny. • Wzrost częstotliwości kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem. • Zwiększenie zaangażowania w odzyskanie praw do opieki nad dziećmi. • Wzrost chęci zmian dotychczasowego postępowania. • Nabycie umiejętności korzystania z poradnictwa psychologicznego, prawnego. • Wzrost świadomości na temat negatywnych zjawisk społecznych, zagrożeń.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość zatrudnionych asystentów rodziny. • Czas pracy asystentów rodziny. • Liczba pracowników socjalnych. • Liczba rodzin objętych pracą socjalną. • Liczba innych specjalistów (jakich?) • Liczba rodzin wspierających. • Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. • Częstotliwość kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej. • Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych. • Liczba rodzin objętych nadzorem kuratora. • Liczba podmiotów realizujących pomoc na rzecz rodzin przeżywających trudności. • Liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego. • Liczba udzielonych konsultacji. • Liczba zrealizowanych programów i przedsięwzięć. • Liczba zorganizowanych dla rodziców spotkań. • Liczba podmiotów współpracujących na rzecz dziecka i rodziny. • Liczba wglądów w sytuacje rodzin.
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdania realizatorów poszczególnych działań.

pochodzenia wskaźnika	
Realizatorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, GOPS, GOK, GKRPA, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe

Tabela 8. Cel 4

Cel 4	Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami i motywowanie do podjęcia leczenia, w szczególności członków rodzin, w których są dzieci. • Realizowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. • Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych poprzez współpracę z kuratorami sądowymi, policją, szkołami, placówkami wsparcia dziennego, świetlicą środowiskową w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych.
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie liczby osób uzależnionych, które podejmą leczenie. • Zwiększenie bezpieczeństwa rodzin. • Zmniejszenie skali zjawiska przemocy.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość osób objętych leczeniem odwykowym • Ilość rodzin i osób objętych procedurą Niebieskiej Karty • Ilość wniosków do sądu o wgląd w sytuację rodziny, opinii kuratorskich, sądowych opinii wychowawców klas.
Źródło pochodzenia wskaźnika	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdania realizatorów poszczególnych działań
Realizatorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, GOPS, GOK, GKRPA, placówki oświatowe, sądy, placówki leczenia odwykowego.

Tabela 9. Cel 5

Cel 5	Zwiększenie bezpieczeństwa rodzin i dzieci.
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie sieci wsparcia • Stworzenie systemu poradnictwa specjalistycznego • Efektywniejsza współpraca z przedstawicielami instytucji zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie • Rozpowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie • Rozpowszechnienie pracy asystenta rodziny na więcej rodzin, • Monitorowanie sytuacji w rodzinach, motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego. • Organizacja zajęć w szkole z zakresu przemocy w rodzinie, uzależnień
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach • Wzrost świadomości w rodzinach na temat zjawisk przemocy i uzależnień • Umiejętność radzenia sobie członów rodziny z przyczynami kryzysu, a nie tylko objawami • Zwiększenie świadomości na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny • Rozwój współpracy między instytucjami, które działają na rzecz rodzin rozwój dotkniętych różnymi kryzysami • Przełamanie barier strachu i wstydu przez ofiary przemocy w rodzinie • Wzrost umiejętności szukania pomocy w trudnych sytuacjach życiowych
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ewaluacja podjętych działań • Ilość rodzin objętych pomocą asystenta rodziny • Liczba osób, które ukończyły terapię dla uzależnionych od alkoholu. • Ilość zakończonych Niebieskich Kart.
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdania realizatorów poszczególnych działań.

pochodzenia wskaźnika	
Realizatorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, GOPS, GKRPA policja, placówki oświatowe, kuratorzy, służba zdrowia, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 - 2020

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 mogą być środki pochodzące z:

- Budżetu gminy
- Dotacji unijnych
- Budżetu państwa
- Organizacji pozarządowych
- Darowizn

VII. BENEFICJENCI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020

Gminny Program Wspierania Rodziny jest kierowany do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Problemy opiekuńczo-wychowawcze są doświadczane przez większość, jeśli nie wszystkie rodziny z dziećmi i wynikają z naturalnych faz rozwoju rodziny. Trudności te jednak większość rodzin potrafi pokonać samodzielnie wykorzystując własne możliwości i zasoby, a także korzystając z powszechnie dostępnych usług i instytucji. Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest do tych rodzin, które z racji doświadczanych problemów przekraczających ich zasoby, nie są w stanie samodzielnie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Ze względu na zakres i rodzaj problemów, jakie towarzyszą tym rodzinom, istnieje ryzyko doświadczenia przez nie zjawiska wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne rodziny, jest definiowane, jako „sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie rodziny i pełnienie przez jej członków ról społecznych, ich uczestnictwo w życiu społecznym, prowadząca (lub stwarzająca zagrożenie) do przenoszenia (dziedziczenia) statusu osoby wykluczonej na następne pokolenie”. Wiedza i doświadczenie praktyków wskazuje, że przewyciężenie sytuacji zagrażającej wykluczeniem społecznym jest często poza zasięgiem rodzin, które znalazły się w tej sytuacji. Istnieje zatem potrzeba, by osoby i instytucje odpowiedzialne za organizację opieki nad dzieckiem i rodziną udzieliły im wsparcia. Do zapewnienia takiego wsparcia Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje organy jednostek samorządu terytorialnego. W szczególności powinno ono polegać na:

- Analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- Wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- Rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny;
- Podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- Pomocy w integracji rodziny;
- Przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- Dążeniu do reintegracji rodziny.

VIII. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY KOŁACZYCE I W OKOLICY

- Urząd Miejski w Kołaczycach
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach
- Placówki służby zdrowia,
- Posterunek Policji w Kołaczycach
- Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczycach
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Brzostku
- Szkoła Podstawowa w Kołaczycach
- Liceum Ogólnokształcące w Kołaczycach
- Przedszkole w Kołaczycach
- Niepubliczne Przedszkole Sióstr Serafitek w Bieździadce
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bieździedzy
- Zespół Szkół Społecznych w Lublicy
- Zespół Szkół Społecznych w Sowinie
- Zespół Szkół Społecznych w Sieklówce
- Zespół Szkół Społecznych w Krajowicach
- Zespoły Parafialne Caritas
- Kościoły Katolickie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle
- Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle
- Sąd Rejonowy w Jaśle
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Jaśle
- Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce
- Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Jaśle
- Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Jaśle
- Gminna Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczycach

- Dom Dziecka w Wolicy
- Katolicka Placówka Wychowawcza Nasz Dom w Jaśle
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Jaśle
- Komenda Powiatowa Policji w Jaśle
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaśle

IX. REALIZATORZY GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020

Koordinatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach przy współpracy:

- Placówek kulturalnych i oświatowych
- Placówek służby zdrowia
- Placówek wsparcia dziennego
- Organizacji pozarządowych
- Asystentów rodzin
- Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce
- Sędziów i kuratorów Sądu Rejonowego w Jaśle
- Policji
- Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie

X. SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020

- Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
- Wzmocnienie procesu aktywizacji osób oraz członków rodzin dysfunkcyjnych celem uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
- Podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne, mających na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie postaw prorodzinnych.
- Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych.
- Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej i przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich.
- Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami i uzależnieniami.
- Podniesienie świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających trudności, lub nimi zagrożonych.
- Zmniejszenie liczby dzieci przejawiających deficyty w zakresie funkcjonowania w środowisku rodzinnym, lokalnym, szkolnym.
- Objęcie większej liczby rodzin, spośród rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej pomocą asystenta rodziny.
- Zwiększenie kwalifikacji specjalistów wspierających rodziny poprzez udział w różnego rodzaju kursach i szkoleniach.
- U rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz poradnictwem specjalistycznym obserwowalny będzie wzrost umiejętności radzenia sobie z trudnościami i poprawę ich funkcjonowania (planowanie wydatków, umiejętność gospodarowania domowym budżetem, utrzymanie czystości w mieszkaniu, dbałość o higienę osobistą, większe zainteresowanie rodziców edukacją dzieci itd.)

- Lepsza współpraca instytucji działających na rzecz pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu jej funkcji..
- Gromadzenie danych na temat działań podejmowanych na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.
- Zwiększenie aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia.
- Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i dostępnych form pomocy
- Zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień i możliwości podjęcia terapii.
- Zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny dziecka.

XI. MONITORING I EWALUACJA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 – 2020

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruuja działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie. Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw. Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Narzędziem służącym do monitoringu i ewaluacji Programu będą sprawozdania składane przez poszczególnych realizatorów zadań zawierające opis czynności i działań podjętych przez tych realizatorów oraz informacje o stopniu realizacji zadań.

Produktem ewaluacji i monitoringu będzie sprawozdanie sporządzone do dnia 31 marca każdego roku we współpracy z partnerami Programu, opracowane na podstawie sprawozdań realizatorów. W sprawozdaniu poza analizą założonych do osiągnięcia celów, stopniem realizacji wskaźników, znajdzie się analiza mocnych i słabych stron wraz z rekomendacjami dotyczącymi podejmowania zadań i kierunków działań na rzecz rodziny w przyszłości.

XII. PODSUMOWANIE

Głównym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest podejmowanie wszelkich działań profilaktycznych nastawionych na stworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu. Natomiast zasadniczym celem działalności profilaktycznej jest zapobieganie negatywnym stanom rzeczy, zarówno tym, które dopiero mają zaistnieć, jak i tym, które w postaci załóżkowej już istnieją. Działając w myśl zasady, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, powinno się promować działania profilaktyczne ukierunkowane na wspieranie rodzin niewydolnych w opiece nad dziećmi. Osiągnięcie tego wyzwania uzależnione jest więc od ścisłej współpracy pomiędzy instytucjami oraz od wypracowania sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Tak rozumiany program może stanowić pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny. Należy zauważyć, iż wdrażanie poszczególnych zadań uzależnione jest od możliwości organizacyjnych, finansowych i prawnych jego realizatorów. Program jest kontynuacją działań, które podejmowane są rzecz dzieci i ich rodziców na terenie gminy Kołaczyce od 2011 roku, czyli od momentu wejścia w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wszelkie działania należy rozszerzyć o wprowadzoną w styczniu 2017 roku ustawę o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”. Proponowane w zapisach ustawy formy pomocy wymuszać będą na gminie nowe rozwiązania i inicjatywy, dodatkowe zasoby kadrowe, koszty realizacji zadania. Obowiązkiem gminy będzie zatem zapewnienie dobrze zorganizowanego systemu wsparcia rodziny. By system ten nie był wadliwy niezbędne będzie zaangażowanie wszystkich instytucji zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących na terenie gminy Kołaczyce. Współpraca różnych jednostek pozwoli uzyskać stabilność i zaradność oraz da szansę na lepszą przyszłość rodziny, a dla wychowujących się w nich dzieci nadzieję na lepszy start w dorosłość. Udzielane wsparcie polegało będzie głównie na działalności profilaktycznej, ochronnej i wspierającej, tak aby rodziny w miarę możliwości potrafiły wykorzystać własne siły i predyspozycje do poprawy swojej sytuacji życiowej. Działania wynikające z Programu będą koordynowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach. Na bieżąco będzie przeprowadzany również monitoring Programu, a zebrane w nim informacje będą poddawane ocenie pod kątem realizacji wyznaczonych celów.

XIII. SPIS WYKRESÓW I TABEL

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura użytkowania terenów	11
Wykres 2. Ludność ogółem.....	12
Wykres 3. Rodziny objęte opieką GOPS bez względu na powód, dla którego zwróciły się o pomoc	14
Wykres 4. Ubóstwo wśród klientów GOPS (dane za rok 2017).....	15
Wykres 6. Długotrwała choroba wśród klientów GOPS (dane za rok 2017).....	15
Wykres 5. Bezrobocie wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)	17
Wykres 7. Niepełnosprawność wśród klientów GOPS (dane za rok 2017).....	16
Wykres 8. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych wśród klientów GOPS (dane za rok 2017).....	19
Wykres 9. Uzależnienia wśród klientów GOPS (dane za rok 2017).....	18
Wykres 10. Przemoc w rodzinie wśród klientów GOPS (dane za rok 2017)	20
Wykres 11. Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej	21

SPIS TABEL

Tabela 1. Ludność – struktura według płci	12
Tabela 2. Ludność – struktura według wieku.....	13
Tabela 3 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej (dane za rok 2017).....	20
Tabela 4 Analiza SWOT	22
Tabela 5. Cel 1	26
Tabela 6. Cel 2	27
Tabela 7. Cel 3	28
Tabela 8. Cel 4	30
Tabela 9. Cel 5	31